

»Gloym bara allar hasar harðligu hóttanirnar og ágangandi boðini, sum tú dagliga sært á netinum«

Tað eru ráðini, sum verða givin kvinnum um allan heim. Men sannleikin er, at hesi áhaldandi boðini eru eitt álop á bæði karrieruna, mentalu støðuna og frælsið hjá kvinnum at liva á netinum. Semja tykist vera um allan heim: vit mugu broyta hugsan um ágang á netinum og gevast at biðja kvinnur síggja millum fingrarnar við tí

EYDNA SKAALÉ

»Sig frá« er eitt átak, sum snýr seg um, at vit skulu siga frá, tá vit síggja harskap í Føroyum. Men harskapur kann vera so mangt og hava mong andlit.

Higartil hevur einki ítökiligt átak verið, sum skal forða harskapi á netinum, hóast hann kann hava stórar og álvarsamar fylgjur við sær.

Journalistar og politikarar

Sera ofta síggja vit, at skemmarar eru dulnevndir ella hava følsk nøvn.

Men kvinnurnar, sum eru fyri áganginum, eru sera ofta skrivandi ella kjakandi kvinnur, sum arbeiða fyri professionellar miðlar ella politiskar flokkar, og tískil eru tær nevndar við fullum navni – og teirra íkast á netinum er ein partur av teirra veruliga lívi.

Tær kunnu tí ikki skilja seg sjálvar frá hatsku viðmerkingunum. Tá tað kemur til hóttanir á netinum er tað bara ein, sum kann siga, hvørt ágangur ella hóttanir eru skemt, og tað er hon, sum hóttaninar eru um. Kennir hon seg hótta ella niðurgjörda, er ikki talan um skemt, og so er tað skeivt at siga, at hon bara skal yppa øksl um tað.

Tað er nógv lættari fyri tann, sum setir hóttanirnar fram – ella tann, sum skal kanna hóttanirnar at siga, at tað »bara« var skemt á internetinum, og at tað ikki hevði hald í veruleikanum.

Tá tú ert nevnd við navni og ein ítökilig hóttan er sett fram, tá kanst tú ikki á sama hátt siga, at tað bara eru leysar orðingar á internetinum, og at tað ikki er veruligt. So skjótt títt navn verður nevnt gerst tað sjálvandi bæði veruligt og persónligt.

Men í dag er ein heilur herður

av dulnevndum plágum ella trøllum á netinum, sum hava friar ræsir at spæla síni »spøl« og fremja sín »stuttleika« undir følskum skerm-nøvnum.

Men hóast hóttanin er verulig fyri kvinnuna, sum verður nevnd við navni, so vísir tað seg, at tað hjálpir einki at melda.

Ein stór amerikansk kanning vísir, at ágangur á netinum støðugt verður kveistraður burtur sum verandi »meinalyst skiftirúms-tos«, gerningsmenninir verða skýrdir »óbúnir skálkar« og offrini verða kallað »kensluborin grenj«.

Tá sjálvt lögreglan skýrir hóttanir á netinum sum »dreingalótir«, er avleiðingin, at hóttanin ikki longur er ein revsiverd gerð. Og tað hevur fylgjur.

MYNSTRIÐ ER GREITT tað er tað sama um allan heim, og tað vísir, at kvinnur á netinum mugu smyrja seg við at verahóttar, niðurgjördar og kynsliga settar í bás

Bara til stuttleika

Í 2012 var ein amerikanari avdúkaður. Hann hevði leingi havt eitt dulnevni á netinum, sum hann nýtti til at leggja tilfar út á netið. Millum annað hevði hann lagt rúgvuvís av avdúkandi myndum av gentum undir kriminella lágaldurin. Harumframt hevði hann síður nevndar »chokeabitch« (kval-eina-mer) og »rapebait« (neyðtøku-agn).

Maðurin, sum æt Michael Brusch, var ganska almindiligur. Hann arbeiddi sum telduforritari og hevði annars eitt púra vanligt lív.

Tá hann varð tikin, var hann óvanliga líkaglaður um sínar gerðir og sló alt upp í glens.

– Eg geri mítt arbeiði, fari heim, hyggi í sjónvarp og fari á netið. Mær dámar bara væl at øsa fólk í míni frítíð. Fólk taka alt nógv for seriøst nú á døgum, segði hann við miðlarnar, tá hann var tikin.

Tað vóru tó fá, sum dugdu at síggja tað stuttliga í at eggja til at kvala konufólk ella at geva ráð um, hvussu tú snildast fært lokkað konu-

fólk í eina støðu, har tú fært neyðtikið tær.

Og blaðungu genturnar, hvørs myndir lógu úti til alment spott og skemman, skiltu heldur ikki stuttleikan.

Eisini vanligar kvinnur

Hóast tað í størstan mun eru kvinnuligir journalistar og politikarar, sum eru fyri ágangi á netinum, so er tað tó ikki bara hesin bólkurin, sum verður raktur av hatskum og niðrandi viðmerkingum.

Ein stór kanning, sum the Pew Research Center hevur staðið fyri vísir, at talið av monnum og kvinnum, sum logga á netið, er umleið líka stórt – og tað hevur tað verið síðani ár 2000. Men ágangurin á netinum verður í høvudsheitum vendur móti kvinnum.

Í árunum 2000 - 2012 vóru 3.787 fólk, sum meldaðu ógvusligan ágang á netinum í USA.

72,5 % av hesum 3.787 fólkunum, sum meldaðu, vóru kvinnur.

5% av hesum 3.787 fólkunum

søgu, at ágangur, sum var byrjaður á netinum, eisini tók seg upp í »veruliga lívinum«, og at tær kendu seg vera í kropsligum vanda.

Og mynstrið byrjar tíðliga. Gentur í tannárunum eru í nógv størri vanda fyri at vera fyri ágangi á netinum, enn dreingir.

Bara tað, at vera kvinna á netinum, vísir seg at vera nóg mikið til at fáa kynsligar og niðrandi viðmerkingar.

Í 2006 kannaðu granskarar frá University of Maryland ágang á netinum.

Teir gjördu eina rúgvu av følskum vangamyndum og settu seg í samband við kjatt-rúm. Vangamyndirnar, sum høvdu feminin brúkaranøvn, fingi í miðal 100 seksuel, kynslig ella hóttandi boð - dagliga.

Miðaltalið fyri líknandi boð hjá vangamyndunum við maskulinum nøvnum var 3,7 um dagin.

Altso ein munur á 96,3 viðmerkingar um dagin!

...Skulu vit bara góðtaka tað?

EYDNA@SOSIALURIN.FO

MODELLMYND

Tú missir valdið, tá tú trýstir á »send«

Orðini á netinum eru mangan harðari og hatskari enn okkara samskipti í gerandisdegnum, tá vit tosa andlit til andlits við fólk

EYDNA SKAALÉ

Í høvudsheitum er orsök tann fjarstøðan, sum netið leggur millum okkum og tey fólkin vit samskipta við. Vit síggja ikki teirra reaktiónir, og tað skapar eina friheit.

Hetta kann vera ein fyrimunur, tí av og á er tað gott, at fólk tosa erliga á netinum, serliga tá tey tosa ímóti órættvísi.

Men tað er alneyðugt at duga at seta tingini í perspektiv - og tað manglar ofta í dag. Tískil kunnu útsagnirnar gerast eitt tveggjað svør.

Vit síggja mangan sera harðar útsagnir – og vit síggja eisini kollektiva revsing av teimum, sum koma við hørdum úsagnum. Hendan kollektiva revsingin – skemmingin – endar ofta við at vera nógv harðari, enn hvat upprunaliga útsøgnin í grundini hevði uppiborið.

Tí tá tú hevur eggjað til at skemma ein viðmerkjara, veist tú ikki, hvør sær tað. Fleiri dømi eru um óumhugsaða skemming, sum hevur vaksið seg út um alt perspektiv, tí fólk deila, miðlar taka tað upp osv.

At kasta við digitalum steinum hevur brotið meiri enn eitt glashús. Tað eru fleiri kend dømi um, at tað hevur havt stórar avleiðingar við sær. Bæði fyri tann, sum upprunaliga hevur eina keðiliga viðmerking, og fyri tann, sum síðani vil hava fólk at skemma viðkomandi, sum hevur orðað seg óstortliga. Avleiðingarnar kunnu vera at missa starvi ella at missa makan – og av tí, at alt gongur fyri seg á netinum, kann allur heimurin fylgja

við. Tað ger tað eisini verri at fóta sær aftur, tí øll vita, hvør tú ert.

Tað, sum er týðningarmest at minnast, er, at internetið ikki hevur ein angrimøguleika. Og internetið er ikki ein lítill bólkur av fólki – tað eru so ósigiliga nógv fólk, at tú ongan móguleika hevur at stýra tí, tá tú hevur slept tíni útsøgn har.

Tá tú postar á til dømis Facebook, og tú hevur fleiri enn hundrad vinir, so frásigur tú tær valdið á útsøgnini í teirri somu løtu, tú trýstir á »send«. Tá er tað bráðliga internetið, sum hevur valdið. Og tú kanst hvørki gera ella siga nakað fyri at broyta tað.

»Shaming« ella skemming á internetinum er ein hurð, sum bara gongur annan vegin: Tú hevur valdið at lata hana upp, men tú hevur ikki valdið at lata hana aftur. Og tú kanst eisini sjálf verða tikin á bóli av tí, sum kemur ígjøgnum hurðina beint í hølunum á tær.

Fleiri halda, at tað, at orða seg á Facebook, kann samanberast við at orða seg heima í egnari stovu, har bara vinfólk hoyra tað, sum verður sagt. Men hetta er grundleggjandi skeivt. Ístaðin kann tað samanberast við at rópa hart av húsatekjuni – og tú hevur als ikki tamarhald á, hvør hoyrir.

Tað er sligið fast fleiri ferðir, at tað, tú sigur á Facebook, ikki er privat – hóast tú hevur stongdan profil.

Fordømi úr Danmark vísa eisini, at tað heldur ikki verður mett at vera privat, hóast útsagnirnar verða skrivaðar í einum stongdum kjakbólki, har bara fáir limir eru við.